

Cohesión y Solidaridad: libro blanco del (de los) territorio(s) vasco(s)

"Euskal lurraldeen territorioak: kohesioa eta identitateak"

Lurralde narratiba nagusiak eta hauen ondorio materialak:

Euskal Hiria-Basque City, Atlantic-arc, City-Region, Urban Metropolitan Area, Policentric City, Policentricity, Euro-Eskualdea, Lurra, Euskal Estatua...

Dr Igor Calzada, MBA
University of Oxford
Urban Transformations ESRC & Future of Cities
www.igorcaldada.com/about
igor.caldada@compas.ox.ac.uk

*...Mendea eta segundua gurutzatzen diren lekua besterik ez izan,
urrin deritzan...*

Contribution/Ekarpena:

First and foremost, given the terms included in this report, I would argue that a clarification of the concepts is required before the completion of any collective contribution to the Basque Studies Society White Paper, *Eusko Ikaskuntza*. Likewise, Jessop is the main author cited in the report. His state theory and analysis of political economy are clearly the only frameworks used by the report author, and it should be noted that these might not be as valuable as other frameworks of territorial analysis. Hence, in my humble opinion, this selection might run the risk of not being comprehensive enough, and an attempt to treat the state not as an entity but as a social relation with different strategic effects might leave out other current multidisciplinary contributions that could align with the Basque case and its context. Given the Basque territorial particular nature, I am referring to those approaches that intertwine political regionalism and social innovation studies.

In an attempt to expand the scope of the subject and the zoom of this analysis, Soja (2015), among others, stated that the city region is not just an expression of globalisation but represents a more fundamental change in the urbanisation process, arising from the regionalisation of the modern metropolis and involving a shift from the typically monocentric dualism of the dense city and sprawling low-density suburbanisation to a policentric network of urban agglomerations where relatively high densities are found throughout the urbanised region. Accordingly, Jessop's notion of the (nation-)state could be complemented by a more contemporary dynamic interpretation of how metropolitanisation is inevitably forcing pervasive re-scaling processes within the Westphalian nation-states' current order (Brenner, 2009; Keating, 2014). To sum up, the conclusion (and the main contribution) would present these processes as characterised by the geoeconomic, geopolitical, and even geodemocratic (Calzada, 2017) driving tensions between nation-states and sub-national levels, which lead us to the need to define what we mean when we talk about the Basque city-region.

The Basque territory could be considered a city-region (Calzada, 2011a, 2011b, 2014, 2015) in a rather subjective, politically biased, and self-referential manner when describing its economic, social, and political evolution in the last 30 years. What's more, given the conflictual social relations that emerged from the traumatic context and side-effects of the political violence during this historic episode—which is, hopefully, coming to an end—territorial narratives and political rhetoric have been extremely influenced by emotionally charged and socio-politically combative landscapes. The Basque territory could be described in opposition to or as an extension of the Spanish and French states, a choice that affects not only its interpretation but also its political game stem from rational, irrational, and many times too, imagined territorial dialectics.

Notwithstanding the historic dramatic path, in a new context that could be called the Basque political era of post-violence, Basque are increasingly embracing social capital insofar as bridging simulative actions are growing (Calzada & Bildarratz, 2015) in order to re-established a social moral fabric that was gradually damaged. This momentum is also encouraging the co-existence of diverse (and, oftentimes, antagonistic) political strategies from two extremes: recentralisation or independence. This situation is also shared by other locations in Europe.

However, in an attempt to find common ground between academics, practitioners, and the multi-stakeholders in Basque society, new experimental tools are required in order to maximise not only the democratic legitimacy of the institutions—which has already been achieved according to opinion polls on this matter—but also the deliberative informal spaces that had been muted by the noise emanating from the vicious cycle of the *Basque-Spanish military troubles*.

To conclude then, city-regions (Harrison, 2015; Passi, 2016) are currently neither static territorial entities nor isolated geographical areas inside (pluri)nation(al)-states such as the UK and Spain, among others, in Europe. Nation-states—which are responsible either actively or passively, voluntarily or involuntarily, sceptically or acceptingly, alone or with others—end up playing the game of interdependence and entering into agreements on common goods (Innerarity, 2016:115). Therefore, in this era of politics beyond nation-states' borders, and given the intimate relation between the nation-states and the city-regions in recent years (Calzada, 2015), the hegemonic idea that considers city-regions predominantly as sub-national entities nestled within singular nation-states (Agnew, 2015:120) has been superseded in some small stateless city-regional nations such as Scotland, Catalonia (Colomb et al., 2014), and the Basque Country (Calzada et al., 2015). Some could argue that this change is caused by a new political equilibrium regarding regional identity confrontations as an evolutionary step toward re-scaling some specific nation-states. As such, two main explanations could be presented:

- a) A new political pattern of regionalism characterised by devolution (Goodwin et al., 2014; Khanna, 2016) and self-determination claims (Guibernau, 2013) expressed and embodied via geodemocratic practices such as the 'right to decide' (Barceló et al., 2015; Cagiao y Conde et al., 2016) is emerging in these cases.
- b) Factors driving these changes in these cases could stem from 'metropolitanisation' insofar as these small stateless nations are advocating a new socially progressive political agenda around 'civic nationalism' appealing to universal values, such as freedom and equality, in contrast to 'ethnic nationalism', which is zero-sum and aggressive and draws on race or history to set the nation apart (The Economist, 2016).

Report review/Txostenaren berrirakurketa:

Aurkezten den idatzi 'kolektiboaren' aritik, eta egindako hitzaurrea markoaren inguruan, labur-labur eta gairik-gai, zehazki, espainolera itzulitako testuan sei puntu agertzen dira, honako ekarpena gehituko nioke, liburu zuri edota berdearen garapenerako:

1.go Puntua:

- Metafora territorialen alorrean, Jessop-enaz gain, beste hainbat autore ere jaso beharko lirateke (Brenner, Herrschel, Agenes, Keating, Guibernau, Soja et al.). Egia hartuta, nazioarteko akademikoen gain, euskal autoreen obra disziplinarrekoak ere jaso beharko lirateke, uztarketa eta transferentzia egoki bat bermatzeko.
- Ados egonik egiten den laburpen guztiarekin, kontzeptuen irakurketa partekatu eta desideologizatu bat (ahal den neurrian bederen) egitea komenigarria litzateke. Berrikuntza kontzeptuala, errealismo pragmatikoa, lurralde esperimentazioa, aniztasun ideologikoa, (auto)kritika/errespetu akademikoa eta ekintzailetasuna politikoari bidea emanez.

2.go Puntua:

- Aipatzen diren alaketan inguruan, perspektiba dinamiko bat txertatzea ezinbestekoa da; tarteka, egiten den irakurketa akademikoegia denaren susmoa baitut.
- Zentzu honetan, akademia eta *practitioner*-ren inguruan zubilanak egitean, narratibak iharduera bihurtzen dira, ekintza, eta horretan sakondu beharko genuke. Tokian tokiko, EAE, NFE, Iparralde, Diaspora(k), Euskal Herria(k), edota protokontzeptua den Euskal Hiria(k), banan-bana, dagokion lekuan ipintzeko debate kolektiboan. Euskal geografiak, aipatu guztiak, barrurako begirada etnografiko eta estrategiko batean ulertuz eta politikez eragiteko modu berriak, modu esperimentalak probestuz.

3.go Puntua:

- Ekonomiaren berregituraketa, eraikuntza nazionala eta krisi finantzieroari erantzuna aipatzen direnean, lurraldearen narratiba eta imajinarioetan, badira estatu-nazioaren berreskalatze ekonomiko, politiko eta demokratikoa jazotzen ari direnaren falta eta azpimarratzearen beharra ere. Berreskalatzea izanik, imajinario, diskurtso eta narratiba berrien iturri, sintesia alegia.

4.go Puntua:

- Lurraldetasunaren metafora ekonomiak, garapen baino leiharkotasunean eraiki direla esatearekin guztiz ados nago eta oso egokia da ekarpena, oso beharrezkoa, arestian erakundeetatik egin ez dena berrirakurketa bat alegia. Bestalde, haratago joatea gomendatuko nuke, erakundeen (batipat bat Eusko Jaurlaritzaren) narratiba instituzionalaren berrikusketa bat eskatuz ekonomia politikoaren ikuspegitik. Korrante ortodoxoaz gain, heterodoxiaren bidetik, jasangarritasuna, justizia soziala eta lurralde arteko lankidetzak muinean dituen Oström-en *commons*-etatik hasiz, auzolanetik pasatuz eta haratago gizarte berrikuntza zedarrituz.
- Hala ere, krisia, eje atlantikoa orokorrean kokatzea baino Euskal Herriko krisi zertzelada zehatzetan eta 'Euskadin zein ondo bizi garen' afirmazioaren berrikusteka kritiko eta konparatua egitea komeniko litzateke.

- Estatuari dagokionez, arestian aipatu lez, oso faltan botatzen da, estatu-nazio egituraketa Westphaliarraren berreskalatzea berdimentsionatzea eta PPP (*public-private-partnership*) gobernantza eredu 'bakar eta hegemonikoaren' irakurketa zabal bat egitea, onura eta zuzendu beharrekoekin jakina.
- Harvey-ren aipamena oso egokia dela irizten diot (4.1. puntuaren segida eta erantzuna izanik).
- Egitura konfederatua aipatzen denean, Estatutuaren garapenaren ondorio den kontzertu ekonomikoaren onurak (autogobernua edo *Basque tax devolution* bezala litzatekeena kanpotik ikusita) ezinbesteko aipamena dugu, baina baita ere LTHaren bikoizketa eta malgutasun ezari azpimarra egitea komenigarria litzateke. Egitura konfederatuaren alboko efektu ezkorrak ere aipatu beharko lirateke 2 miloi biztanle baino ez dituen EBeko erregioa izaki.
- Aldaketa kontzeptual, teoriko eta politikoen mailaketan, ados egon naiteke txertatzen diren autoreekin, baina ez dut uste maila berean daudenik. EAEko kasuan behintzat, Porter-ren lehiakortasunaren paradigma izan baita hegemonikoa, beste bien alboan. Ildo honetan, '*new regionalism*' izan da gutxien landu dena eta oso modu partzialean 'saldu' eta 'kritikatua' izan dena 'Euskal Hiria' branding-a erabiliz, eskrutinio edo galdeketa publiko deliberatiborik gabe.
- Praktika neoliberalak aipatzen direnean, neoliberalismo baino '*neoclassic economic orthodoxy*' egokiagoa dela iruditzen zait. Neoliberalismo hitza eta aplikazio oso modu zabalduan dago, euskal kasuan analisi aplikatuen beharra azpimarratuz ere. Beraz, kapitalismoaren dekonstrukzioan, Harvey oso egokia iruditzen zait aipatzen den moduan, abiapuntu gisa.
- Guztiarekin ados egonda, oso labur eta zuzen, 'berrikuntza' hitzaren falta somatzearekin batera, berrikuntza hitza beraren *praxis*-aren irakurketa ideologiko bat falta dela txertatuko nuke, aipatzen den guztiaren ondorio gisa.
- Y Vasca eta Ria-2000 adibideak jarrita, adibide bakan batzuk baino ez dira proposatzen. Azpiegituren kudeaketan badira beste praktika hobeak, eta desideologizatu beharko litzateke analisia, objektibitate eta ebidentzian aurkeztu ez bitartean. Baita ere porrot egin dutenak, Pasaia Portua (beste askoren artean). Puntu honetan, 'ciudad vasca' aipatzen da, eta zentzu horretan, Euskal Herrian egin diren irakurketa eta analisisen inguruko jazoketa lan bat eta berauek eskuragarri izateko saiakera instituzional bat egin beharko litzateke. Partziala izanik analisia, beharrezkoa litzateke *open access*-ean jaso eta zabalduta izatea aipatu edukia, irakurketa gurutzatu eta partekatua sustatzeko. Erreferentziazteza, irisgarritasuna eta debate gurutzatua bat izanik, ezagutzaren truke ariketetan. 'Bilbao' aipatzean gauza bera. Hor jasotzen dena, Euskal Hiriaren irakurketa partzial bat da eta oso dogmatikoa dela ere esango nuke (irakurketa eta bertsioa bera). Distantzia ideologikorik posible al da hartzea? (www.euskalhiria.org) Brenner eta Moulaert-ek bestalde, baita ere, begirada eraikitzaile bat eskeintzen dute berrikuntza sozialetik, lurraldearen paradigma 'hegemonikoa' gainditzeko. Badago beste bertsio berriturik beraz. Berdina esan beharko litzateke, Wallerstein, Sassen edo Massey aipatuz. Zentzu honetan, Barber faltan botatzen dut, 'hiri-neoliberal'-aren kritika gainditzeko, hirien esperimentazio eta hirien lankidetzaren sareen inguruan egun darabilten egitasmoak kontuan hartzen dituen ere. *Branding*-aren inguruan, esaten dena oso garbia da, baina zorionez, badira eredu gainditzailak ere, zorionez (JPI Urban Europe, bat soilik aipatzearen). Jakin bestalde, H2020 aterkipean, euskal hiri batzuk heuren garapena ari direla bermatzen egun. Nola bada gainditu eta txertatu kritika beraz, errealtate tematiarekin, kritikaz haratago? Hiriaz egiten dien hausnarketarekin ez nator bat. Arnasteko airerik gabeko proposamena da, itogarria. Izan ahal da errealista, itogarria izan gabe?

- DOTen inguruko kritika sarri izan da ahotan. Ados egonik, arazoa gobernantza eta partehartze demokratiko baten aurrean erakundeen kultura politiko ‘beldurtia’ aipatu ahal izango litzateke, frogatutako diagnosi moduan. Bestalde ere, gizarte-mugimenduen antzutasuna ere begibistan geratu da sarri. Dinamika arduratsuen falta nabarmena da, gai honen inguruko proiektuen eskarmentuak erakutsi duen moduan sarri.
- Erregio eta berrikuntza sareen inguruan, gobernantza maila-anitzak eskeintzen duen *instrumentarium*-a aipatzea ezinbestekoa iruditzen zait. Bestalde, ez dut argi ikusten eta ez dago inongo ikerketetan oinarrituta, aipatzen den hipotesi hau: *‘A diferencia de la ciudad vasca, esta narrativa e imaginario económico da prioridad a estrategias de desarrollo y competitividad basadas en los modelos de otras economías regionales europeas como Baden-Württemberg o Emilia-Romagna etc’*. Ez dut garbi ikusten egiten den afirmazioa. Orkestra-ren alineazioa aurrekoarekin oso garbia da, dudarik ez, eta baita ere, Basque Industry 4.0-k hartu duen bidea ere... baina ‘ciudad vasca’ delakoak orduan nondik edaten du egun? Bestalde, *euroregioa* aipatzen denean, diagnostiko oso arriskutsua izan liteke, naziogintzaren estrategiarekin lotzea. Naziogintzarekin tematu den erakunde bakarrenekoa Gaindegia izan da, Udalbiltzaren aterkipean. Baina *Euroregioa* berak beste orientazio bat daroa, egia bada ere, hezkuntza eta kultura (ez hainbeste azpiegiturak) izan direla mugazgairako agenda politikoaren eduki nagusia orainartean.

5.go Puntua:

- Ekonomia urbanoaren ikuspuntutik egiten den ekarpenarekin ez dator bat. Europa eta nazioartean egiten ari diren ikerketekin alderatuta, oso sesgatua izanik diagnostikoa. *‘Economía de la oferta’*, sare-egitura duen ekonomia globalizatuan, etnozentrismo eta protekzionismo handiarekin begiratzea litzateke. Castells-en begirada neo-marxista edo Jackson-en hazkundeari mugak jartzearen inguruko irakurketek beste nonbaitera eramango gintuzkete. Ez da aipatu ere egiten bestalde, lurraldean bertan errotuta dagoen ekonomia iharduera eta jabetza tokian finkatuta izatearen garrantzia, deslokalizazioaren kontrako txertorik egokiena bezala. *‘Capital Global’* hitzean, nola sartzen da langileen mugikortasuna edo-ta mugak berrezartzen ari den Europaren inguruko hausnarketa? Zein beharko luke Euskal Herriaren posizio estrategikoa, munduko korronteen aurrean: numantinoa, asimilazio hutsa edo adaptazio endogenoa sarean? Hirugarrena dudarik gabe (Retegi dixit). Harvey-ren analisiarekin jarraituz, ados nago akumulatze bat egon dela sarritan aipatutako ‘ongizate’ baten mesedetan. Baina, benetan ba al dakigu, oreka non dagoen? Ekonomia politika hori nola dagoen osatua? Analisisirik bai?
- *Policy*-en inguruan ados, baina Euskal Herrian *policy*-ak hala moduz egiten direlako; ez bere horretan horrela egiten direlako Europa edota nazioartean. Erik Swyngedouw-ren edo Neil Smith-en post-politika oso aipatzekoak litzateke hemen. *Policy*-aren inguruan berrikuntza permanente bat dagoela ahaztu egiten du idatziak, ene iritzi xumean. Oso bestalako errealitatea bizitzen ari dira Europako zenbait erregio eta hiri. Agian, aipatzen dena, EBaren teknokraziak sortu duen eta egozten zaio kritika litzateke. Zentzu horretan, ados nengoke, baina ez aurrekoarekin. Ados afinitate ideologikoarekin eta horratx berrikuntza politikoaren funtsa eta gurean *zubigintzaz* eraiki dena, eta eraikitzeaz dagoenarekin. Ados ere, formulazio dominanteak osatu direla erakundeetan, termino Gramsciarretan, esango nuke ‘hegemonikoak’ bihurtu direla; positibismo arrazional-ekonomikotik haratago, beste ezerk baliorik izango ez balu bezala. Ados tensio eta konfliktuaren gaiarekin ere. Azken puntuan, ideario ekonomikoen beharraz esan beharko litzateke, ezinbestekoa dela lanketa urgente bat egitea, unibertsitateetatik baina baita ere haratago, erakunde eta enpresak zeresan asko baitute ekonomia errealean

ikuskeran eta inplementazioan.

6.go Puntua:

- Esaten dena, bai ebidentea da. Baina, imaginario berri baten beharra Leoné-k bere egunean aipatzen zuen ildotik. Derridá-ren dekonstrukzio bat ere beharrezkoa da lurralde termino instituzional, administratibo baina politikoei egunerokoan zer esan nahi duten birkokatzeko. Bereziki, indarkeria politikoak desitxuratu eta zentzuz hustu dituenen, azken hiru hamardatan (Sarrionandia dixit).

7.go Puntua:

- ***Atlántico Norte*** terminoa zaila egiten zait irudikatzea. ***Global North*** edo ***Global South*** erabiliak dira bestalde urbanizazio globalaren prozesuak zedarritzeko. Krisi asko daudela aipatzea egokiagoa dela esango nuke. Are gehiago, aldagai erregionalaren, Europan ikusi dugun moduan, diagnosi ezberdinak egin daitezke. Non geratzen da nazionalismo etniko eta eskuin muturreko populismoaren hazkundearen iturburu den krisiaren kontzeptualizazioa? Krisi asko geratzen ari dira, eskala ezberdinetan, alor ezberdinetan eta azalpen partzialak behar dituztenak, baina arazo globalei irtenbide partzialak bilatu gabe (Beck).
- Berririo ***'gestion neoliberal'*** terminoa ez da aldebakartasunean oinarritzen. Estatuaren berreskalatzeak baditu arrazoi gehiago atzean. Dinamika territorialak rezentralizazio eta independentziaren artean oso egokia da (Politics in Spires).

Oxford, 2017ko Urtarrilaren 9an

